

wzrostu drobnoustrojów, wahające się w granicach 10^7 bakterii na 1 ml. Wykazano również, że zanieczyszczenie mięsa kałem powoduje silne jego zakażenie bakteryjne i tym samym zmniejsza trwałość, a przyspiesza przebieg procesów rozkładu gnilnego mięsa.

Przeprowadzono następnie doświadczalnie zanieczyszczenie kałem tusz bydłych i wieprzowych i następne ich oczyszczanie o różnej dokładności. Stwierdzono, że mimo oczyszczenia mechanicznego zakażenia bakteryjne powierzchni mięsa pozostaje bardzo silne, natomiast dokładne zmycie silnym strumieniem wody zmniejsza bardzo poważnie stan zakażenia bakteryjnego, spowodowanego zanieczyszczeniem kałowym, prawie do stanu, jaki był przed zanieczyszczeniem. Na wyraźne podkreślenie zasługują jednakże wyniki przepro-

wadzonych równoległe prób wykrywania kału. Próby te wypadają mianowicie ujemnie z tkanką mięśniową nie zanieczyszczoną kałem i następnie zmytą strumieniem wody, a dodatkowo z tkanką mięśniową oczyszczoną mechanicznie z kału. Wyniki tych prób pokrywały się w ten sposób z wynikami oznaczeń bakteriologicznych.

Wyniki przeprowadzonych prób wykrywania kału pozwalają w ten sposób określić nie tylko zanieczyszczenie kałowe mięsa, ale pośrednio także stan zakażenia bakteryjnego tkanki mięśniowej, spowodowanego wymienionym zanieczyszczeniem. Podnosi to tym samym przydatność praktyczną przedstawionych prób w ocenie san.-wet. mięsa.

Adres autora: doc. dr Edmund Prost, Lublin, ul. Akademicka 11.

CHOROBY ZAKAŻNE I INWAZYJNE

ALARIA ZAHACZEWSKA

Próba inwentaryzacji chorób czerwiu i pszczoł w wojew. katowickim w latach 1947 do 1962

Wojewódzki Zakład Higieny Weterynaryjnej Katowice
Kierownik: prof. dr JERZY SZAFIARSKI

Akcja badania próbek czerwiu i pszczoł na terenie woj. katowickiego była prowadzona od 1947 r. Jednak do 1951 r. ograniczała się jedynie do sporadycznego wysyłania próbek i nie miała w tym czasie charakteru masowej akcji. Dlatego też ilość przysyłanych i wykonywanych prób wyraża się sumą zaledwie kilku do kilkuset badań. W tym też okresie przesyłano głównie próbki czerwiu, natomiast badania w kierunku schorzeń pszczoł dorosłych wykonywano w bardzo małej ilości. Dopiero od 1952 r. zaznacza się wzrost ilości badanych próbek pszczoł, co łączy się niewątpliwie z rozpoczęciem akcji zwalczania choroby roztoczowej.

Wyniki badań w latach 1947 do 1962 przedstawia tab. 1.

Dane statystyczne uwzględniają najczęściej spotykane schorzenia czerwiu oraz pszczoł dorosłych.

Zgnilec złośliwy — notowano na terenie prawie całego województwa. Nasilenie rojów zakażonych przypada na lata 1957—1962 (patrz tabela 2) i dotyczy przede wszystkim powiatów: Cieszyn, Kłobuck, Lubliniec, Pszczyna, Tarnowskie Góry i Tychy. W 1960 r. obserwuje się czasowy spadek zachorowań. W pow. cieszyńskim po skutecznie przeprowadzonej akcji zwalczania zgnilca złośliwego w 1958 r., w latach następnych ilość ujawnionych przypadków stale maleje. W 1962 r. w tym powiecie nie zanotowano nowych ognisk.

Stwierdzone przypadki zgnilca złośliwego w ostatnim roku, dotyczą jedynie powiatów północnych i środkowych województwa, natomiast w południowych takich jak Bielsko, Cieszyn i Wodzisław nie zanotowano tego schorzenia.

Tab. 1

	R o k															
	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Przebadano próbek:	4	3	107	103	345	3713	1517	461	1901	1235	2024	1109	969	4262	5899	6324
Stwierdzono																
Zgnilec złośliwy	3	—	24	26	22	20	21	27	23	17	51	99	89	29	175	105
Kiślica	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—	1	3	1	—	1	1
Choroba roztocz.	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	3	14	5	24
Choroba zarodnik.	—	—	2	2	1	2	3	—	243	48	139	41	45	226	479	901
Inne	—	—	1	2	—	2	—	—	—	1	—	1	1	2	12	1
Razem dodatnich	3	—	27	35	25	25	29	27	266	66	191	144	139	271	672	1032

Rozmieszczenie ognisk zgnilca złośliwego w poszczególnych latach i powiatach obrazuje tab. 2.

ilość ognisk stwierdzonych w latach 1947—1962 wynosi 13 i ogranicza się do pojedynczych zachorowań w 5 powiatach.

Tab. 2

Powiat	R o k															
	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Będzin													8			
Bielsko					1	1							13	2		
Cieszyn				5	8	1	1	4		6		63	17	7	7	
Częstochwa												2	11		21	9
Gliwice								1	2						16	
Kłobuck										3	3	15	9		36	33
Katowice	3			1	8		2	4	15		5		1			
Lubliniec					3			15	5		7		18	4	60	1
Myszków													4			
Pszczyna			23	20	2		8	3	1		5				4	21
Rybnik			1				1									
Tarnowskie Góry						18	8			1	2	8	5	13	2	17
Tychy										7	25	6	2	3	29	13
Wodzisław																
Zawiercie																
Zabrze							1				4		1			11
R a z e m	3	—	24	26	22	20	21	27	23	17	51	99	89	29	175	105

Zgnilec łagodny czyli kiślica — schorzenie to jako stosunkowo rzadko występujące na terenie woj. katowickiego nie przedstawia problemu w walce z chorobami czerwiu. Ogólna

Choroba roztoczowa — pierwszy przypadek został stwierdzony w pow. rybnickim w 1951 r. W roku następnym zostaje ujawnione na tym samym terenie dalsze ognisko. W latach 1953—1958 pomimo prowadzonych akcji badań pszczół nie odnotowano nowych zachorowań i dopiero w 1959 r. stwierdzono 3 dalsze ogniska w pow. cieszyńskim. Od tego roku zaznacza się wzrost nasilenia przypadków choroby roztoczowej. Wyjątek stanowi 1961 r., w którym zanotowano tylko 5 chorych rojów. W 1962 r. stwierdza się roztocze w 24 próbkach, w tym 21 pochodzi z terenu pow. wodzisławskiego.

Zamieszczona tabelka przedstawia przebieg choroby roztoczowej w woj. katowickim w latach 1947—1962 (tab. 3).

Tab. 3

Powiat	R o k							
	1947—50	1951	1952	1953—58	1959	1960	1961	1962
Bielsko							1	3
Cieszyn					3	8	1	
Gliwice						6		
Rybnik		1	1				3	
Wodzisław								21
Razem		1	1		3	14	5	24

Choroba roztoczowa występuje wyłącznie w powiatach południowych graniczących z Czechosłowacją lub też z sąsiednimi województwami: opolskim i krakowskim. W szczególności została zanotowana w 5 powiatach: biel-



skim, cieszyńskim, gliwickim, rybnickim i wodzisławskim. Na terenach północnych województwa ognisk tego schorzenia dotychczas nie stwierdzono.

Choroba zarodnikowcowa występuje na terenie całego województwa. Do 1954 r. odnotowano pojedyncze wypadki zachorowań, natomiast w latach następnych ilość zakażonych rojów stale wzrasta.

W 1962 r. procent rojów chorych na chorobę zarodnikowcowa (w stosunku do ilości przebadanych próbek) wynosi dla całego województwa 16%, przy czym w poszczególnych powiatach waha się od 1—31%.

Inne schorzenia — w rubryce tej ujęto przypadki grzybic, motyli cy woskowej, choroby majowej oraz choroby woreczkowej. Schorzenia te odnotowane w ilości 23 przypadków należy traktować jako stosunkowo rzadko diagnozowane na naszym terenie.

Badania próbek czerwiu i pszczół do 1961 r. włącznie wykonywał Zakład Chorób Owadów Użytkowych w Swarzędzu. Od 1 stycznia 1962 r. prace przejęła zorganizowana przy WZHW — Pracownia Chorób Pszczół. Powołanie tej placówki przyczyniło się niewątpliwie do uaktywnienia terenu w walce z chorobami czerwiu i pszczół oraz nawiązania ściślejszej współpracy między służbą weterynaryjną i związkami pszczelarskimi.

Pracownia obejmując swoim zasięgiem tylko teren woj. katowickiego przeprowadza badania i przekazuje wyniki w stosunkowo krótkim czasie umożliwiając tym samym natychmiastową interwencję w zakażonych pasiekach. Działalność pracowni nie ogranicza się jedynie do stawiania rozpoznania schorzeń oraz związanych z tym prac laboratoryjnych, ale przewidyje również pracę w terenie — czynny udział w zwalczaniu chorób w pasiekach, instruktaż i szkolenie pszczelarzy oraz zorganizowanie małej doświadczalnej pasieki przy zakładzie.

W pracach laboratoryjnych uwzględniono konieczność przebadania wszystkich próbek pszczół w kierunku choroby roztoczowej i za-

rodnikowcowej. Taki stan rzeczy pozwolił na ustalenie w przybliżeniu nasilenia schorzeń pszczół w poszczególnych powiatach.

Wyniki całorocznych badań stały się materiałem wyjściowym do sporządzenia załączonej mapki epizootycznej. Na mapce zaznaczono wszystkie miejscowości, w których stwierdzono schorzenia czerwiu i pszczół w 1962 r. Dane te może nie dają właściwego obrazu nasilenia schorzeń z uwagi na to, że badaniem objęto około 1/5 rojów znajdujących się na terenie województwa. Należy uważać, że w latach następnych dalsze prace poprzez zwiększenie ilości badań potrafią z większą dokładnością ustalić rozmieszczenie chorób czerwiu i pszczół w woj. katowickim.

Z danych statystycznych z okresu 16-lecia można wyciągnąć następujące wnioski:

1. Zgnilec złośliwy stwierdzono we wszystkich prawie powiatach województwa katowickiego. Największą ilość ognisk zanotowano w powiatach północnych i środkowych, najmniejsza w powiatach południowych.

2. Chorobą roztoczową dotknięte są tereny powiatów południowych graniczące z Czechosłowacją, województwami opolskim i krakowskim.

3. Chorobę zarodnikowcowa zanotowano we wszystkich powiatach. Z uwagi na duże jej nasilenie zagadnienie to wymaga zastosowania pewnych rygorów.

4. Wydaje się konieczne przebadanie wszystkich rojów na terenie województwa dla ustalenia właściwego nasilenia chorób czerwiu i pszczół. Celem uzyskania powyższego należy zacieśnić współpracę między służbą weterynaryjną, związkami pszczelarskimi i pracownią chorób pszczół poprzez organizowanie akcji terenowych oraz szkolenia i instruktażu pszczelarzy.

Na zakończenie składam podziękowanie kierownictwu i pracownikom Zakładu Chorób Owadów Użytkowych w Swarzędzu za umożliwienie i pomoc w uzyskaniu materiałów do niniejszej pracy.

Adres autora: Maria Zahaczewska, Katowice, ul. Brynowska nr 27.

FIZJOLOGIA I PATOLOGIA ROZRODU ORAZ SZTUCZNE UNASIENIANIE

REMIGIUSZ FITKO

Warszawa

Udział tarczycy w czynnościach rozrodu

Rola tarczycy w regulacji czynności gruczołów płciowych i w rozmnażaniu znana jest już od dawna. Liczne obserwacje kliniczne i doświadczalne świadczą o tym, że zaburzeniom w czynności tarczycy towarzyszą zwykle zakłócenia w czynności jajników, jąder oraz w cyklu płciowym. Obraz kliniczny i anatomo-patologiczny w przebiegu tych zaburzeń nie jest jednakże jednolity. Istnieje tu jeszcze wiele niejasności, sprzecznych spostrzeżeń i obserwacji.

Praca niniejsza ma na celu dokonanie przeglądu zagadnień współudziału tarczycy w czynnościach rozrodu u ludzi, zwierząt gospodarskich i doświadczalnych. Ze względu na specyfikę zagadnienia, mało zapewne znanego szerszemu ogółowi lekarzy weterynaryjnych, omówione tu zostaną szerzej ważniejsze prace i doniesienia z tego zakresu. Przegląd tych zagadnień ułatwi zapewne lekarzom weterynaryjnym pogłębienie teoretycznych i praktycznych wiadomości z zakresu